

**Документ Робочої групи #3:
Додаток А**

**Дорожня карта індивідуальних санкцій:
Рекомендації щодо санкцій проти
Російської Федерації**

Міжнародна робоча група з питань санкцій проти Росії

18 жовтня 2022 року

<https://fsi.stanford.edu/working-group-sanctions>

[Міжнародна робоча група з питань санкцій проти Росії](#) має на меті передати знання та досвід урядам та компаніям у всьому світі, допомагаючи у формуванні пропозицій щодо санкцій, які підвищать вартість вторгнення Росії в Україну та підтримають демократичну Україну у захисті її територіальної цілісності та національного суверенітету. Наша Робоча група складається з незалежних експертів з багатьох країн, проте в свою діяльність координує шляхом консультацій з Урядом України, а також урядами країн, що накладають санкції. Цей консультаційний процес допомагає формувати наші погляди, проте наші експерти висловлюють свої незалежні думки і не приймають настанов від Уряду України чи будь-якої іншої особи чи організації і не втілюють їхні побажання.

Ця публікація є продовженням до нашого першого [Плану дій](#), а також попередніх робочих документів щодо енергетики, фінансів, індивідуальних санкцій, визнання Росії державою-спонсором тероризму, а також конфіскації суверенних активів Росії задля відновлення України – кожен з яких базувався на окремих доповідях та публікаціях членів нашої Робочої групи.

У нашій [Дорожній карті індивідуальних санкцій](#) ми виокремили з десяти категорій осіб, які підлягають санкціям, пропагандистів, оскільки вони «послідовно відтворюють брехливі наративи відповідно до політики Кремля, закладаючи ідеологічний фундамент для війни Росії та приховуючи воєнні злочини, що вчиняються і надалі». Під-категорії у цьому документі в цілому можуть бути поділені на дві великі групи: ті, хто генерує ідеї для пропаганди (ідеологи), і ті, хто передає та розповсюджує ці ідеї (рупори). Втім таке розмежування не завжди є чітким. З практичного боку, розпізнання представників першої групи є значно складнішим ніж представників другої. Останніх (журналісти, видані особи, духовенство тощо), чия діяльність спрямована на розширення аудиторії, легко помітити, в той час як представники першої групи (науковці, члени аналітичних центрів тощо) залишаються, як правило, поза увагою. Втім саме ці особи закладають теоретичні підвалини російської пропаганди шляхом маніпулювання чи спотворення історичних фактів, результатів наукових досліджень тощо. Як наслідок, більшості ідеологів на сьогодні вдалося зовсім уникнути санкцій, окрім хіба що найбільш одіозних, таких як Александр Дугін. Приділення більшої уваги до застосування санкцій до ідеологів повинно, таким чином, стати головним чинником посилення санкцій щодо росіян задля наближення моменту припинення путінського вторгнення до України.

У цьому контексті варто зазначити, що академічна чи експертна приналежність ідеологів не повинна сприйматися на віру як така, що натякає на академічну свободу та незалежність. Одіозні аналітичні центри (як-от Міжнародний дискусійний клуб «Валдай», Ізборський клуб, Рада з зовнішньої та оборонної політики, Російська рада з міжнародних справ (РРМС) й Російський інститут стратегічних досліджень (РІСД)), як правило, мають тісні зв'язки з високопосадовцями. Наприклад, РРМС та РІСД очолюють колишній міністр закордонних справ та прем'єр-міністр відповідно. Часто члени таких аналітичних центрів діють радниками різних російських державних установ. Хоча й формально дистанціюючись від Кремля, багато (проте не всі)

російських аналітичних центрів плекають і дотримуються ідей, що підтримують путінську війну в Україні. Їхній ролі у підтримці варварського вторгнення має бути приділено більшої уваги.

Рупори пропаганди на підтримку російського вторгнення до України становлять левову частку тих росіян, хто підлягає санкціям. Як зазначив Пітер Померанцев: «Російська воєнна теорія розглядає інформаційні операції в якості суттєвої, як ніколи, складової військових операцій: керівники російських державних медіа навіть отримали військові медалі за їхню роль під час анексії Криму у 2014 році. Замість лише поливання брудом на радіо чи телебаченні, інформаційні операції нині ведуться у суворо контрольованих цифрових кампаніях, охоплюючи усе від онлайн «ферм тролів» до оптимізації пошукових систем, які ростуть та досягають піку в тандемі з військовими операціями.»¹ Ті, хто залучений до поширення інформації на підтримку путінської війни, є не тільки журналістами чи експертами, а й солдатами на цій війні.

Ними є і ті, що опосередковано розповсюджують російську м'яку силу. Ці митці часто є такими ж небезпечними як і корпоративні розсадники пропаганди на телебаченні, радіо чи газетах завдяки їхній здатності швидко та дієво поширити пропаганду на значні широкі маси. Більшість з них є також майстрами лицемірства. Незважаючи на свою інструментальну роль у поширенні пропаганди на підтримку війни, підбурюванні ненависті та поливанні бруду на Захід, свої відпустки вони проводять закордоном, насолоджуючись марнотратним стилем життя почасти на Заході. Окрім того, багато хто з них є власником дорогої нерухомості в Європі та Сполучених Штатах. Ці особи відкрито діють або через свої соціальні медіа або виступають на пропагандистських заходах на підтримку незаконної анексії Криму та вторгнення до України. Вони виступають на концертах, виставах та фестивалях на підтримку Путіна. Деякі навіть відвідували окуповані території України, таким чином, безпосередньо підриваючи територіальну цілісність останньої. Деякі стверджують, що відвідали Маріупольський драматичний театр², а після того підтримали кремлівські наративи, які перекладають вину за російські злочини на український народ. Ці особи підлягають санкціям також.

Нижче наведено неповний перелік російських лідерів думок, митців, а також т.зв. інтелектуалів, які відкрито чи приховано генерують наративи відповідно до кремлівської пропаганди, поширюють брехню щодо війни Росії проти України й, таким чином, підтримують політику, спрямовану на підрив територіальної цілісності, суверенітету, незалежності та безпеки України. З 2014 року багато з них відвідали тимчасово окуповані території України. Їхня діяльність не пов'язана з журналістикою, свободою вираження думок чи наукою, проте цілеспрямовано допомагає військовим

¹ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/oct/16/propaganda-russia-ukraine-war-crimes-accountability>

² <https://dailymoscow.ru/author/kristina-potupchik-ya-sama-ezdila-v-mariupol-i-byla-v-dramteatre-zrelishe-konechno-zhutkoe>

зусиллям Путіна в Україні. Демократії з усього світу мають долучити цих осіб до своїх санкційних списків.

Під час поширення санкцій на цю категорію росіян ми також просимо окремі країни й Європейський союз скоординувати свої дії кращим чином. В той час як більш ніж 100 осіб, що підпадають під критерії «пропаганди», потрапили до санкційних списків хоча б у одній юрисдикції Великої сімки, лише декілька з них отримали санкції від усіх країн Великої сімки.

Наостанок, наші рекомендації щодо російських пропагандистів, що підлягають санкціям, є лише частковими. Ми закликаємо інших експертних неурядових організацій надати свої пропозиції щодо решти осіб, яких варто долучити до цього переліку.

1. АВЕРІН Максим Вікторович
 2. АВЕРЬЯНОВ Віталій Володимирович (Ізборський клуб)
 3. АЛЛЕГРОВА Ірина Олександрівна
 4. АНДРЕАСЯН Сарик Гарнікович
 5. АНДРЕЄВА Катерина Сергіївна³
 6. АРХІПОВ Роман Ігорович
 7. АСКЕР-ЗАДЕ Наїля Вагіф Кизи⁴
 8. БАБКІНА Надія Георгіївна⁵
 9. БАДОЄВА Жанна Осипівна
 10. БАСКОВ Микола Вікторович⁶
 11. БАШАРОВ Марат Алімжанович⁷
 12. БЕЗРУКОВ Сергій Віталійович⁸
 13. БЄЛАН Віктор Миколайович/Діма Білан
-

³ Під санкціями в США та Україні.

⁴ Під санкціями у Сполученому Королівстві, Канаді та Україні.

⁵ Під санкціями в Україні.

⁶ Під санкціями в Україні.

⁷ Під санкціями в Україні.

⁸ Під санкціями в США, Швейцарії, Канаді та в Україні.

14. БИСТРИЦЬКИЙ Андрій Георгійович (Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 15. БОБУНЕЦЬ Сергій Станіславович
 16. БОРДАЧЬОВ Тимофій В'ячеславович (Рада з зовнішньої та оборонної політики, Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 17. БОРИСОВА Дана Олександрівна
 18. БОЯРСЬКИЙ Михайло Сергійович⁹
 19. БУЗОВА/ТАРАСОВА Ольга Ігорівна
 20. БУЙНОВ Олександр Миколайович
 21. БУРНИШЕВ Ігор Юрійович
 22. БУТМАН Ігор Михайлович
 23. ВАКУЛЕНКО Василь Михайлович
 24. ВЕБЕР Марія Юріївна
 25. ВИНОКУР Володимир Натанович
 26. ВИСОКОВА Клавдія Вадимівна (Клава Кока)
 27. ВОЙТЕНКО Сергій Іванович
 28. ГАГАРІНА Поліна Сергіївна
 29. ГАЗМАНОВ Олег Михайлович¹⁰
 30. ГАЗМАНОВ Родіон Олегович
 31. ГАЛУСТЯН Михайло Сергійович
 32. ГЛУШКО Сергій Віталійович
 33. ДАЙНЕКО Вікторія Петрівна
 34. ДІДЮЛЯ Валерій Михайлович
 35. ДОБРОПРАВОВ Віктор Федорович
 36. ДОБРОПРАВОВ Олександр Андрійович
-

⁹ Під санкціями в Україні.

¹⁰ Під санкціями у ЄС, Швейцарії та в Україні.

37. ДОВЛАТОВА Алла Олександрівна/ЄВСТРАХІНА Марина Олександрівна
 38. ДОЛІНА/КУДЕЛЬМАН/МІОНЧИНСЬКА Лариса Олександрівна
 39. ДУБЦОВА Ірина Вікторівна
 40. ДУГІН Олександр Гелійович¹¹
 41. ДУХОВА Алла Володимирівна
 42. ДЮЖЕВ Дмитро Петрович
 43. ЄГОРОВА Сніжана Олександрівна¹²
 44. ЄГОРЧЕНКОВ Дмитро Олександрович (член експертної ради Російського університету дружби народів, Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 45. ЖИГУНОВ Сергій Вікторович
 46. ЖУКОВ Сергій Євгенович
 47. ЗАПАШНИЙ Едгард Вальтерович¹³
 48. ЗАХАРОВА Світлана Юріївна
 49. ІВАНОВ Олександр Вікторович (Ivan)
 50. ІВАНОВ Олександр Юльевич
 51. ІЛЬНИЦЬКИЙ Андрій Михайлович (радник Міністра оборони Російської Федерації, Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 52. КАНДЕЛАКИ Тінатін Гівієвна¹⁴
 53. КАРАГАНОВ Сергій Олександрович (Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 54. КЕОСАЯН Тигран Едмондович¹⁵
 55. КИСЕЛЬОВ Юрій Володимирович (Юркісс)
 56. КИСЕЛЬОВА Олена Юріївна (Єлена Север)
-

¹¹ Під санкціями в ЄС, США, Канаді, Швейцарії та в Україні.

¹² Під санкціями в Україні.

¹³ Під санкціями в Україні.

¹⁴ Під санкціями в США, Канаді та в Україні.

¹⁵ Під санкціями в ЄС, Сполученому Королівстві, Канаді, Швейцарії, Австралії та в Україні.

57. КПЄЛОВ Валерій Олександрович
 58. КІРКОРОВ Філіп Бедросович
 59. КІСЄЛЬОВ Дмитро Костянтинівич¹⁶
 60. КІТАЄВА Марія Володимирівна¹⁷
 61. КОЗАЧЕНКО Вадим Геннадійович
 62. КОРМУХІНА Ольга Борисівна
 63. КОРОВІН Валерій Михайлович (Ізборський клуб, Громадська палата Російської Федерації)
 64. КОСТЮШКІН Станіслав Михайлович¹⁸
 65. КРАВЧЕНКО Марія Олегівна
 66. КРАСОВСЬКИЙ / КУЗНЕЦОВ-КРАСОВСЬКИЙ Антон В'ячеславович¹⁹
 67. КРИСАНОВА Катерина Валеріївна
 68. КРИСТОВСЬКИЙ Володимир Євгенійович
 69. КРИСТОВСЬКИЙ Сергій Євгенович
 70. КУЄК Кароліна Мирославівна (Ані Лорак)²⁰
 71. КУПРИК Сергій Васильович
 72. ЛАЗАРЄВ Сергій В'ячеславович
 73. ЛАНТРАТОВ Владислав Валерійович
 74. ЛЕБЄДЄВ Артемій Андрійович
 75. ЛЕПСВЕРІДЗЕ Григорій Вікторович²¹
-

¹⁶ Під санкціями в п'ятьох юрисдикціях Великої сімки та в Україні.

¹⁷ Під санкціями в США та в Україні.

¹⁸ Під санкціями в Україні.

¹⁹ Під санкціями в п'ятьох юрисдикціях Великої сімки та в Україні.

²⁰ Під санкціями в Україні.

²¹ Під санкціями в США.

76. ЛЕЩЕНКО Лев Валеріанович²²
 77. ЛУК'ЯНОВ Федір Олександрович (Рада з зовнішньої та оборонної політики, Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 78. МАЙДАНОВ Денис Васильович
 79. МАКСЄВА Анастасія Василівна
 80. МАМЕНКО Ігор Володимирович
 81. МАНУЧАРОВ В'ячеслав Рафаєльович
 82. МАРШАЛ (МІНЬКОВ) Олександр Віталійович
 83. МАТВЄЙЧУК Гліб Алімович
 84. МАШКОВ Володимир Львович²³
 85. МГОЯН Зарифа Пошасєвна
 86. МЕЛЬНИКОВ Матвій Олександрович (репер МОТ)
 87. МИХАЙЛОВ Олександр Яковлевич
 88. МИХАЙЛОВ Сергій Володимирович (ТАСС)²⁴
 89. МИХАЙЛОВ Станіслав Володимирович
 90. МИХАЛКОВ Микита Сергійович
 91. МІЛЯВСЬКА Лоліта Марківна
 92. МІХАЛКОВА Юлія Євгенівна
 93. МУЗА Дмитро Євгенійович (Ізборський клуб)
 94. НАРОЧНИЦЬКА Наталія Олексіївна (Ізборський клуб)
 95. НЕТРЕБКО Анна Юріївна
 96. НІКУЛІН Максим Юрійович
 97. ОБРАЗЦОВА Євгенія Вікторівна
 98. ОМАРОВ Курбан Омарович
-

²² Під санкціями в Україні.

²³ Під санкціями в ЄС, Канаді, Швейцарії та Україні.

²⁴ Під санкціями в ЄС, Сполученому Королівстві, Канаді, Швейцарії та Україні.

99. ОХЛОБИСТІН Іван Іванович²⁵
100. ПАНАЙОТОВ Олександр Сергійович
101. ПЕРМЯКОВА Олександра Андріївна
102. ПЕРФІЛОВА Алла Юріївна (ВАЛЕРІЯ)
103. ПЕТРОСЯН Євген Ваганович
104. ПІДДУБНИЙ Олексій Вікторович
105. ПЛАТОНОВ Олег Анатолійович («Інститут руської цивілізації»)
106. ПОВАЛІЙ Таїсія Миколаївна²⁶
107. ПОПЛАВСЬКА Яна Євгенівна
108. ПОРЕЧЕНКОВ Михайло Євгенович²⁷
109. ПОТУПЧИК Крістіна Андріївна
110. ПРЕСНЯКОВ Володимир Володимирович
111. ПРИГОЖИН Йосип Ігорович
112. ПРИЛЄПІН Євгеній Миколайович
113. ПРОКЛОВА Олена Ігорівна
114. ПРОХАНОВ Олександр Андрійович (Ізборський клуб, заступник голови
Громадської ради при Міністерстві оборони Російської Федерації)
115. ПЬЄХА Станіслав Пятрасович
116. РАЗБЄГАЄВ В'ячеслав В'ячеславович
117. РАСТОРГУЄВ Микола В'ячеславович
118. РЕКШАН Володимир Ольгердович (гурт СПб)
119. РИБІН Віктор Вікторович
120. РОЗАНОВ Олег Васильович (Ізборський клуб)
121. РОМАНОВ Ігор Євгенович (Земляне)
-

²⁵ Під санкціями в Україні.

²⁶ Під санкціями в Україні.

²⁷ Під санкціями в Україні.

122. РОМАНОВ Олексій Дмитрович
 123. САВІЧЕВА Юлія Станіславівна
 124. САГАЛ Дмитрій Олексійович (Ізборський клуб)
 125. САДКОВА (МАЛІНОВСЬКА) Марина Миколаївна
 126. САРДАРОВ Аміран Ширинович
 127. САТАНОВСЬКИЙ Євгеній Янович (президент «Інституту Близького Сходу», експертна рада комітету Державної думи з розвитку громадянського суспільства)
 128. СЕДОКОВА Анна Володимирівна
 129. СЕМЕНОВИЧ Ганна Григорівна
 130. СЕНЧУКОВА Наталія Валентинівна
 131. СЕРОВ (СЯРОВ) Олександр Миколайович²⁸
 132. СИМОНЬЯН Маргарита Сімоновна²⁹
 133. СКАБЄЄВА Ольга Володимирівна³⁰
 134. СКЛЯР Олександр Феліксович
 135. СЛАНЕВСЬКА Анастасія Володимирівна (СЛАВА)
 136. СМІРНОВА Поліна Сергіївна
 137. СТАРОВОЙТОВ Стас
 138. СТЕКЛОВ Володимир Олександрович
 139. СУСЛОВ Дмитро В'ячеславович (Центр комплексних європейських та міжнародних досліджень, Російська рада з міжнародних справ, Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 140. СУХОРУКОВ Віктор Іванович
 141. СУШЕНЦОВ Андрій Андрійович (Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
-

²⁸ Під санкціями в Україні.

²⁹ Під санкціями в шістьох юрисдикціях Великої сімки та в Україні.

³⁰ Під санкціями в п'ятьох юрисдикціях Великої сімки та в Україні.

142. ТЕЛЕГІНА Пелагея Сергіївна
 143. ТИМОЩУК Анатолій Олександрович
 144. ТОДОРЕНКО Регіна Петрівна³¹
 145. ТОПАЛОВ Владислав Михайлович
 146. ТОРКУНОВ Анатолій Васильович (Міжнародний дискусійний клуб «Валдай»)
 147. ТРЕНІН Дмитро Віталійович
 148. ТУРЕЦЬКИЙ Михайло Борисович
 149. УСПЕНСЬКА Любов Залманівна
 150. УСТИМЕНКО-ВЕЙНШТЕЙН Денис Олександрович (ДЖИГАН)
 151. ФОМІН Дмитро Анатолійович
 152. ХАРАТЬЯН Дмитро Вадимович³²
 153. ХАРЛАМОВ Ігор (Гарік) Юрійович³³
 154. ХРАМОВ Андрій Володимирович (Земляне)
 155. ХРУЛЬОВА Олена Володимирівна (Васнга)
 156. ЦИГАНОВА Вікторія Юріївна
 157. ЦОЙ Аніта Сергіївна
 158. ЧИЧЕРІНА Юлія Дмитрівна
 159. ШЕЙНІН Артем Григорович³⁴
 160. ШУКШИНА Марія Василівна
 161. ШУРОЧКІНА Анна Володимирівна (Нюша)
 162. ШУФУТИНСЬКИЙ Михайло Захарович
-

³¹ Під санкціями в Україні.

³² Під санкціями в Україні.

³³ Під санкціями в Україні.

³⁴ Під санкціями в ЄС, Сполученому Королівстві, Канаді, Швейцарії та Україні.

163. ЩЕДРОВИЦЬКИЙ Петро Георгійович ("Центр стратегічних розробок «Сєверо-Запад»)
 164. ЮНУСОВ Тимур Ільдарович / ТІМАТІ
 165. ЯКОВЛЕВА Олена Олексіївна
 166. ЯКУБОВИЧ Леонід Аркадійович
-